

Postadres
Postbus 8258
3503 RG Utrecht

Bezoekadres
Oudlaan 4
3515 GA Utrecht

T (085) 077 20 00
E info@actiz.nl
www.actiz.nl

Aan: Informatuur prof. Dr. Ronald Plasterk
De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018 2500 EA Den Haag

Datum: 23 januari 2024
Ons kenmerk: 24u.0015

Onderwerp: Een toekomstbestendige ouderenzorg

Geachte heer Plasterk,

Nederland is trots op haar zorgprofessionals. En dat is terecht. Ondanks de groeiende zorgvraag door de vergrijzing en de krapte op de arbeidsmarkt, houden zij de zorg draaiende, dag en nacht. Zorg voor ouderen kan immers niet op pauze. Zorgorganisaties doen hun uiterste best om hun medewerkers hierin te ondersteunen en de best passende zorg te bieden, ondanks financiële en organisatorische uitdagingen. Het is volgens ActiZ, branchevereniging van zorgorganisaties, duidelijk en urgent dat er fundamentele veranderingen nodig zijn om de ouderenzorg toekomstbestendig te maken. De vergrijzing is immers geen toekomstbeeld: we staan er middenin.

De komende jaren groeit Nederland naar vijf miljoen 65-plussers in 2040, met een verdubbeling van het aantal 90-jarigen. De vraag naar zorg neemt toe, de hulpvraag wordt complexer, wachtlijsten voor het verpleeghuis lopen op (nu al staan ruim 22.000 mensen op de wachtlijst), evenals de zorgkosten. Meer kwetsbare ouderen wonen thuis, er ligt een grote druk op de thuiszorg en het geschikte woonaanbod voor senioren stagneert. Tegelijkertijd neemt het aantal mantelzorgers af en gaat een toenemend aantal zorgprofessionals de komende jaren met pensioen. Ook de [Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050](#) erkende onlangs dat de vergrijzing van Nederland in toenemende mate effect zal hebben op ons zorgstelsel, samenleving en economie. Ze roepen de politiek op om Nederland beter voor te bereiden op deze 'dubbele vergrijzing'. Bij elkaar maakt dit dat we met elkaar de zorg en samenzorg voor ouderen opnieuw moeten uitvinden. ActiZ wil een komend kabinet hierbij helpen met drie aanbevelingen.

ActiZ is de branchevereniging van bijna 400 zorgorganisaties die met circa 500.000 medewerkers verpleging, verzorging en thuiszorg bieden aan ruim 120.000 mensen in verpleeghuizen en bijna 2 miljoen kwetsbare mensen thuis. Hiermee vertegenwoordigt ActiZ 90% van het aanbod in de VVT. Daarnaast bieden leden van ActiZ eerstelijnsverblijf en geriatrische revalidatie.

Lef en daadkracht

Het kabinet Rutte IV heeft stappen gezet om de zorg voor ouderen de aankomende jaren toegankelijk te houden. ActiZ steunt de beweging om mensen zorg thuis te bieden, de digitale ondersteuning te versterken en samenwerking tussen zorgprofessionals mogelijk te maken. Maar dit is nog niet genoeg. Een nieuwe coalitie moet verder gaan op de ingezette koers en dit vraagt om lef en daadkracht. Want het moet écht anders. ActiZ roept de formerende partijen dan ook op om regie te nemen, fundamentele keuzes te maken voor de toekomstbestendigheid van de zorg voor ouderen en het eerlijke verhaal te vertellen aan de samenleving over de toekomst van de zorg. Een toekomst waar de aanspraak op professionele zorg niet meer zo vanzelfsprekend is zoals we dat gewend zijn. De bewustwordingscampagne '[Praat vandaag over Morgen](#)' is daar een uiting van. Dat dit nu wordt overgenomen door het ministerie van VWS als rijksvoorlichtingscampagne, juicht ActiZ toe.

Nederland verdient een zorgstelsel dat klaar is voor de uitdagingen van morgen. In het huidige stelsel met drie zorgwetten is het moeilijk en complex om effectieve zorg voor ouderen te organiseren. Bovendien is het voor cliënten onnavolgbaar waar zij terecht kunnen met hun zorg en ondersteuningsvraag. Eenvoud is het devies. Het is een taak van een nieuw kabinet om te werken aan een eenvoudiger systeem, waardoor het voor de zorgprofessionals makkelijker wordt om samen te werken binnen het domein

van zorg en welzijn, doordat zij geen hinder meer ondervinden van de niet op elkaar aansluitende wettelijke kaders. Wij gaan graag gezamenlijk met u de uitdagingen aan en nemen daarvoor onze verantwoordelijkheid.

Wij vragen u om passende landelijke kaders – gevat in wet- en regelgeving - en coherent en goed uitvoerbaar beleid. Uitgangspunt daarbij is vertrouwen in en ruimte voor zorgorganisaties en professionals.

1. Arbeidsmarkt

Het werken in de zorg voor ouderen en chronisch zieken is niet alleen belangrijk en betekenisvol. Het is ook mooi werk. ActiZ is blij dat uit het [medewerkerstevredenheidsonderzoek](#) (met ruim 42.000 respondenten) blijkt dat ondanks toegenomen werkdruk, de passie voor het vak bij mensen groot blijft.¹ Alleen al daarom is een passende beloning hier op zijn plaats; ook om als sector aantrekkelijk te blijven op de arbeidsmarkt.

Een grote zorg van ActiZ is echter dat ondanks een salarisverhoging vanuit werkgevers², een grote groep professionals in de zorg (in de VVT-sector met name verzorgenden en verpleegkundigen) nog altijd te maken heeft met een loonkloof. Ook met een eerdere eerste investering van de overheid bedraagt het verschil nog altijd 6% tot 7% ten opzichte van het gemiddelde van de marktsector en het grootste deel van de publieke sector in Nederland.³

ActiZ geeft samen met de sociale partners uitvoering aan de aanbevelingen van de Sociaal-Economische Raad (SER) uit het advies '[Aan de slag voor de zorg](#)' (2021). Het is belangrijk dat ook de aanbevelingen van de SER gericht aan systeempartijen, overheid en zorgverzekeraars navolging krijgen. De adviezen aan de betrokkenen zijn immers in samenhang met elkaar uitgebracht. Een adequate beloning is één van de aspecten waar de SER een rol ziet voor het Rijk en die kan bijdragen aan het beperken van de grote personeelstekorten in de zorg. Want naast het afremmen van de vraag naar professionele zorg, is het belangrijk te investeren in het arbeidsmarkt- en opleidingsbeleid voor de zorg en in zorgprofessionals.

Wij vragen u de loonkloof in de sector te dichten door 1.25 miljard beschikbaar te stellen voor de verhoging van de component voor de arbeidsvoorwaarden in de zorg (OVA).

2. Toekomstbestendige verpleegzorg

Op 1 oktober stonden 22.218 mensen op de wachtlijst voor een plaats in een verpleeghuis. Dit zijn er helaas al jaren veel te veel en maakt duidelijk dat veranderingen in de ouderenzorg noodzakelijk en urgent zijn. De verpleegzorg zoals we die kennen, is niet meer houdbaar. Meer ouderen die langer moeten wachten op een verpleeghuisplek betekent dat steeds meer mensen thuis moeten blijven wonen terwijl dit eigenlijk niet meer kan.

Dat de wachtlijsten nog langer worden, lijkt door de demografische ontwikkelingen zeer waarschijnlijk. Niets doen is geen optie. Ondanks het feit dat er de aankomende jaren ruim 5.000 plaatsen bijkomen, is dit simpelweg te weinig. Op dit moment hebben 190.000 mensen al een indicatie voor een verpleeghuis, terwijl er maar 130.000 plekken zijn. Meer seniorenwoningen en verpleeghuizen bouwen klinkt als een logische oplossing. Het probleem is dat er niet of niet voldoende woningen worden gebouwd.

We zien al langer dat ouderen in een lastige positie kunnen zitten in de huidige geïndividualiseerde samenleving. Daarbij ontbreekt het ook vaak aan een afgestemd aanbod van wonen, ondersteuning en wijkzorg. Die lastige positie leidt voor veel ouderen tot eenzaamheid en niet meer mee kunnen doen met de samenleving. Gezien de toenemende vergrijzing en de afnemende arbeidsmarkt doen we een appèl op de samenleving om meer in verbondenheid naar elkaar om te zien. Dit vereist een overheid die investeert in maatschappelijk bewustzijn om die beweging naar saamhorigheid verder te stimuleren. ActiZ ziet daarbij veel perspectief in het bieden van (geclusterde) plekken met beschut wonen waar ouderen midden in de samenleving (geclusterd) kunnen wonen. Daar spelen gemeenten een belangrijke rol in met het aanwijzen van geschikte bouwlocaties in de regio.

¹ [Branchebeeld 2022: Ondanks hoge werkdruk VVT blijft passie voor het vak groot](#)

² [Onderhandelaarsakkoord definitief: vakbonden stemmen in met nieuwe cao-afspraken](#)

³ [Beloningsachterstand zorgmedewerkers houdt aan](#)

Ouderenzorgorganisaties staan met het oog op de grote uitdagingen niet stil. Wij transformeren de zorg voor ouderen en geven vorm aan zorg waarbij ouderen in staat worden gesteld nieuwe vaardigheden aan te leren, hun netwerk te benutten en technologie te gebruiken. Dit om zo lang mogelijk zelf regie te houden en minder afhankelijk te hoeven zijn van professionele zorg. Dit vraagt om investeringen in plaats van bezuinigingen. Een gevolg van de bezuinigingen is dat het macrokader Wlz te klein is voor zorgkantoren om uitvoering te geven aan hun wettelijke taak. Het bieden van kostendekkende tarieven voor zorgverlening wordt met deze plannen steeds moeilijker en dat merken zorgorganisaties.

Wij vragen u te zoeken naar realistische oplossingen. Nu heeft iedereen met de juiste indicatie recht op een verpleeghuisplek. Maar de indicatie is helaas geen garantie. Het recht schept een verwachting die steeds minder goed waargemaakt kan worden. Het is nobel om iedereen het recht op een plek te geven. Maar wat is dat recht nog waard wanneer deze plekken er gewoonweg niet zijn? Wij roepen u op om keuzes te maken en de aanspraak op een verpleeghuisplek aan te passen. Wie heeft recht op intramurale verpleeghuiszorg nu die steeds schaarser wordt?

Wij vragen u de aanspraak op zorg te herzien, zodat we de zorg toegankelijk houden voor degene die deze het meeste nodig hebben.

3. Investeringsagenda wijkverpleging

De toekomst van de zorg in Nederland is thuis. Het is daarom belangrijk dat de geplande seniorenwoningen waarin mensen goed oud kunnen worden, er ook echt komen. Daarnaast is het na jaren van nadruk op 'efficiency', nu tijd voor investeringen in de beschikbaarheid, bereikbaarheid en betaalbaarheid van de wijkverpleging. Eerder heeft de Tweede Kamer uitgesproken dat ze niet minder, maar juist meer investeringen in wijkverpleging wil zien. Begrijpelijk, want wijkverpleging ontlast huisartsen, voorkomt ziekenhuisopnames en versnelt herstel na opnames thuis.

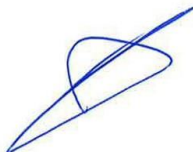
Helaas heeft dit nog niet geleid tot concrete afspraken hoe zorgverzekeraars ervoor gaan zorgen dat een groter deel van het beschikbare macrokader (ruim € 4 miljard in 2024) ook echt geïnvesteerd wordt in wijkverpleging. ActiZ wil samen met partijen als het ministerie van VWS, Zorgverzekeraars Nederland en de Nederlandse Zorgautoriteit zoeken naar oorzaken en oplossingen. ActiZ stelde eerder een [investeringsagenda wijkverpleging](#) voor. Die bevat onder meer de gezamenlijk uitvoering van de IZA-werkagenda wijkverpleging en investeringen in de beschikbaarheidsfuncties (systeemfuncties).

Wij vragen u om aan de slag te gaan met de beschikbaarheid, bereikbaarheid en betaalbaarheid van de wijkverpleging door de investeringsagenda integraal te omarmen en uit te voeren.

Contact

Ik wens u veel succes en voorspoed toe met het verdere proces rond de formatie van een nieuwe coalitie en regeerakkoord. Ik ben uiteraard graag bereid om deze brief in een gesprek verder toe te lichten en om mee te denken over mogelijke andere plannen voor de toekomstbestendigheid van de ouderenzorg.

Met vriendelijke groet,

Anneke Westerlaken
Voorzitter ActiZ